

Handläggare
Elisabet Wallgren
Telefon: 0850801509**Till**
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
2022-08-25

Stadsövergripande trädmål. Svar på uppdrag från kommunfullmäktige

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat remiss angående stadsövergripande trädmål. Trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen har i uppdrag att ta fram stadsövergripande trädmål. Trafikkontoret och miljöförvaltningen föreslog två trädmål. Första att för varje träd som tas ned på gator, torg och i anlagda parker ska staden plantera ett nytt träd och andra att på stadens gator och torg ska krontäckningsgraden öka. Målen antogs men båda nämnderna fattade ett delvis annat och mer ambitiöst beslut; att för varje träd som tas ned ska staden plantera två nya träd och nämnderna hemställde till kommunfullmäktige att fastslå trafiknämndens förslag till trädmål.

Förvaltningen är positiv till att stärka den gröna infrastrukturen och anser att stärkta trädmål är rimligt i förhållande till den nytta som träd i stadsmiljö bidrar med. Förvaltningen anser att det är särskilt viktigt att kompensera och öka den gröna infrastrukturen i de hårdgjorda ytorna inom stadsdelsområdet. Att ersätta ett större antal träd med plantering av det dubbla antalet skulle innebära en omfattande planering och kostnader för förvaltningen vilket kommer vara svårt att täcka med den befintliga budgeten. Förvaltningen ser det som önskvärt att eventuella kompensationsplanteringar för fällda träd som ankommer förvaltningen kan täckas genom centrala medel. Vidare är det positivt att trafikkontoret tar fram övergripande rutiner för trädfallning och förvaltningen ser gärna stöd från fackförvaltningar om lokala rutiner ska tas fram.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat remiss angående stadsövergripande trädmål. Remissen har skickats för besvarande till samtliga stadsdelsnämnder, exploateringsnämnden och stadsledningskontoret för besvarande senast den 30 augusti 2022. Remissen bifogas.

Trafiknämnden (TN) har budgetuppdrag för 2022 att i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN) och kommunstyrelsen ta fram stadsövergripande trädmål.

Trafikkontoret och miljöförvaltningen föreslog i gemensamt tjänsteutlåtande dnr T2021-02405 (TN) och dnr 2021-14447 (MHN) två trädmål. Första målet var att för varje träd som tas ned på gator, torg och i anlagda parker ska staden plantera ett nytt träd och andra målet var att på stadens gator och torg ska krontäckningsgraden öka.

Målen antogs i trafiknämnden och i miljö- och hälsoskyddsnämnden men båda nämnderna fattade ett delvis annat och mer ambitiöst beslut än tjänsteutlåtandets förslag. Förändringarna som nämnderna antog gällde att för varje träd som tas ned på gator, torg och i anlagda parker ska staden plantera två nya träd och nämnderna hemställde till kommunfullmäktige att fastslå trafiknämndens förslag till trädmål.

Ärendet

Träd bidrar med flera ekosystemtjänster, till exempel att mildra effekterna av skyfall och värmeböljor, att bibehålla en god luftkvalitet och att stärka den biologiska mångfalden. Stadens arbete med träd spelar därmed en viktig roll i att uppnå intentionerna i en rad olika styrdokument i staden.

Ansvaret för att plantera och sköta om stadens träd är fördelat mellan olika förvaltningar och bolag. Stadens tidigare trädpolicy antogs i kommunfullmäktige 1991. För stadens parker och grönområden har parkplaner tagits fram och dessa uppdaterats av stadsdelsförvaltningarna.

Den bebyggda marken i Stockholms län ökade mellan 2005 till 2015 med 15 procent, vilket motsvarar 116 kvadratkilometer. Arealen grönyta har under samma tid minskat, särskilt i de områden som tidigare har haft största andelen grönyta. Den största förändringen inom staden har skett bland annat i Rinkeby-Kista med en minskning om 6,6 procent.

När den bebyggda marken ökar är den storskaliga gröna infrastrukturen viktig. Den är dock inte tillräcklig för att möta flera av dagens urbana utmaningar som att hantera effekter av extremväder och säkerställa biologisk mångfald. Här är träden en viktig del i en mer finmaskig grönstruktur som finns i olika stadsmiljöer och områden.

Staden har mål för bostadsbyggande och infrastruktur men saknar motsvarande mätbara mål för grönska. Samtidigt blir ekosystemtjänster allt viktigare i den växande staden då de bl.a. bidrar till folkhälsan, trivseln, mildrar effekter av klimatförändringarna, hanterar dagvatten, bibehålla luftkvalitet samt stärka biologisk mångfald och ekologiska samband.

De stadsövergripande trädmålen ska stödja de ambitioner och nyttor som uttrycks i stadens olika styrdokument, ex. i Vision 2040, översiktsplan, miljö- och klimathandlingsplanerna och Grönare Stockholm.

Målen behöver även förhålla sig till den konkurrens om tillgänglig mark som finns. När bostäder byggs är det bland annat grönområden som exploateras och många träd behöver då tas ner. Även aspekter som estetiska värden, säkerhet, framkomlighet och tillgängliga ekonomiska medel för arbete med träd bör beaktas.

Målet behöver även ta hänsyn till fördelning av ansvar mellan förvaltningar och bolag, där varje berörd del av stadens organisation kommer behöva vidta åtgärder för att nå målen inom sin respektive rådighet. Stadens arbete med träd behöver även utgå från att optimera investeringar i relation till nyttan.

Staden behöver också arbeta med diversifiering av trädbeståndet för att säkerställa ett mer motståndskraftigt bestånd. Graden av diversifiering är svår att mäta kvantitativt. Staden behöver fortsätta arbeta för att stärka trädens ekosystemtjänster där olika trädarter klarar olika förutsättningar och levererar olika ekosystemtjänster.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang föreslogs två trädmål:

1. För varje träd som tas ned på gator, torg och i anlagda parker ska staden plantera ett nytt träd.
2. På stadens gator och torg ska krontäckningsgraden öka.

Målen antogs men fick en högre ambitionsnivå om att för varje träd som tas ska staden plantera två nya träd och kommunfullmäktige fick en begäran om att fastslå förslaget till trädmål.

Beskrivning av målen

För varje träd som tas ned på gator, torg och i anlagda parker ska staden plantera ett (två) nytt/nya träd.

Stadens inriktning är att de befintliga träden i det offentliga rummet ska ges förutsättningar att kunna stå kvar och erbjuda ekosystemtjänster under lång tid. Ibland kan dock träd behöva tas ned, till exempel om de är sjuka eller skadade, att placeringen hindrar omdaning av gator, parker och stadsbyggande eller om de står i konflikt med annan infrastruktur som belysning och säkerhetskameror eller bidrar till otrygghet.

Förslaget från förvaltningarna var att för varje träd som bedöms behöva tas ned på planlagd mark samt i anlagda parker, ska ett nytt träd planteras. Nämnderna TN och MHN beslutade en ambitionshöjning till två träd per nedtaget träd på planlagd mark. Vid varje fällning behöver en bedömning göras och målet avser främst träd som antingen fyller en viktig ekologisk funktion, är representativt för ett områdes bebyggelsekaraktär eller som på annat sätt ger viktiga bidrag till ekosystemtjänster eller vistelsekvaliteter.

Vidare innebär definitionen ”gator, torg och anlagda parker” att målet inte omfattar ersättning av träd som till exempel tas ned i ett skogsparti för att möjliggöra stadsutveckling. Däremot arbetar staden sedan tidigare med grönytekompensation i relevanta exploateringsprojekt.

Det föreslagna målet innebär inte att varje träd som tas ned alltid kommer att ersättas av nya träd på samma plats. Ibland kommer det vara möjligt medan det i andra fall kommer krävas att nya ytor tas i anspråk. Ambitionen är att ersättningsträden planteras i samma stadsdelsområde. På vissa platser krävs ny- och återplantering för att stärka svaga ekologiska samband och i vissa fall måste träd tas bort utan att ersättas för att främja den biologiska mångfalden, till exempel när gamla ekar friställs för att få mer solljus.

På stadens gator och torg ska krontäckningsgraden öka

Krontäckningsgrad är ett mått som beräknar hur stor andel av en yta som täcks av trädkronor. Måttet är användbart för att beräkna värdet av de olika ekosystemtjänsterna och kan även användas för att jämföra stadskaraktär i olika delar av staden. Måttet ger förutsättningar att arbeta områdesvis för att öka krontäckningen där så är önskvärt och lämpligt. Med krontäckningsgrad är det möjligt att arbeta med mål och mått för bl.a. olika marktyper, åtgärder för värme- respektive skyfall, beräkning av nytta ur ekosystemtjänstperspektiv, leverans av rätt trädstrukturer på rätt plats och nyttan med stora och gamla träd i relation till många små

träd. Det kan också användas för att bryta ner mål till delmål för olika delar och marktyper i staden, åtgärder och medelsfördelning för såväl biologisk mångfald, klimatanpassning, besöksstryck samt skönhets-, sociala och kulturella värden.

Stadens generella krontäckningsgrad är enligt preliminära beräkningar ca 30 %, men den procentuella fördelningen är väldigt olika fördelad över staden. Stadens generella krontäckningsgrad inkluderar hela kommunens yta, det vill säga även mark som staden inte har rådighet över exempelvis privat mark. Vidare kan projekt som inte utförs av staden, t.ex. tunnelbanans utbyggnad, påverka stadens krontäckningsgrad. Trädmålet i förslaget har avgränsats till kommunens mark så att målets uppfyllelse finns inom stadens rådighet. Hållningen är att de viktigaste platserna att öka krontäckningsgraden på är stadens hårdgjorda ytor.

När grönyta tas i anspråk för stadsutveckling kan träd behöva tas ned, främst i skogspartier och andra grönområden. I vissa fall görs grönytekomensation, men detta kan ändå innebära att krontäckningsgraden minskar. Det är en utmaning att kompensera för den påverkan som stadsutvecklingsprojekten har på krontäckningsgraden, då det troligen skulle kräva att träd planteras på idag stora öppna grönytor.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang förslogs mål om att krontäckningsgraden ska öka på stadens gator och torg genom att det planteras fler träd, träd med större kronor och/eller att befintliga träd ges goda livsförutsättningar. Vidare kan stadens arbete med att i samband med stadsutveckling plantera nya gatuträd men i vilken takt som krontäckningsgraden kan öka beror på flera saker, inte minst tillgängliga medel för arbete med träd.

Ansvarsfördelning, uppföljning och ekonomi avseende trädmålen

Trädmålen berör flera förvaltningar och bolag i staden. Det första målet att ersätta fällda träd på gator, torg och i anlagda parker, kan exempelvis beröra även stadsdelsförvaltningarna. Trafikkontoret ansvarar för att plantera ersättningsträd för träd som kontoret tar ned på gator och torg och i de anlagda parker som trafikkontoret förvaltar samt till träd som tas ned i stadsdelsförvaltningarnas anlagda parker med anledning av trafikkontorets infrastrukturprojekt. Trafikkontoret ansvarar inte för att plantera ersättningsträd för träd som av andra anledningar än trafikkontorets projekt tas ned i anlagda parker.

Det andra målet, om att öka krontäckningsgraden på stadens gator och torg, kan även beröra exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret.

Trafikkontoret kommer att ta fram riktlinjer som säkerställer att träd endast tas ned i undantagsfall i de lägen där underhåll inte längre är möjligt eller tillämpligt. Trädmålen ställer dock krav på efterlevnad och en övergripande bedömning av vilka områden och ytor som kräver en förstärkt trädstruktur behöver göras.

För att trädmålen ska gälla alla berörda förvaltningar och bolag behöver de arbetas in i övergripande styrdokument, exempelvis stadens miljöprogram. De föreslagna målen kan dock redan nu utgöra vägledning för de delar av stadens organisation som arbetar med trädfrågor.

Hur staden ska arbeta med att följa upp målen beror till viss del på hur målen arbetas in i relevanta styrdokument samt på vilka förvaltningar och bolag som formellt kommer beröras av målen. Gällande det första målet, att ersätta fällda träd, avser trafikkontoret att ta fram en rutin. Om målet framöver även berör stadsdelsförvaltningarna behöver motsvarande rutin tas fram i respektive organisation.

Det andra målet, att öka krontäckningsgraden på stadens gator och torg, kan årligen följas upp av miljöförvaltningen i samarbete med trafikkontoret.

Att plantera ett nytt träd, inklusive garantiskötsel, kostar ca 35 till 50 tkr i grön miljö eller ca 150 tkr på hårdgjord yta. Om en förvaltning idag inte rutinmässigt ersätter fällda träd kan efterlevnad innebära merkostnader. För att öka krontäckningsgraden behöver staden antingen successivt plantera fler träd, plantera träd med större kronor eller arbeta än mer med vård för att befintliga trädskronor ska växa sig större. Dessa åtgärder kan innebära ökade kostnader.

För att säkerställa att arbetet med att nå trädmålen inte blir alltför kostnadsdrivande är det viktigt att staden söker synergier mellan satsningar som exempelvis kommande etapper inom Grönare Stockholm, beviljade klimatinvesteringar och stadsdelsnämndernas parkinvesteringar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av administrativa avdelningen och avdelningen för stadsutveckling, medborgarservice och fritid.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till att stärka den gröna infrastrukturen och anser att stärkta trädmål är rimligt i förhållande till den nytta som träd i stadsmiljö bidrar med. Trädmålen om ett fällt träd till två nya träd och att öka krontäckningsgrad anser förvaltningen går i linje med god och framsynt klimatanpassning och hållbarhetsmål.

Rinkeby-Kista stadsdelsområde har den största minskningen av grönytor, 6,6 procent, i staden och att plantera fler träd i stadsdelsområdet är därför angeläget i samband med fällningar, exempelvis när träd fälls vid exploateringar av ny bebyggelse eller ombyggnationer. Särskilt viktigt är det att kompensera och öka den gröna infrastrukturen i de hårdgjorda ytorna inom stadsdelsområdet. Det är där träden utgör störst nytta och medför flest konsekvenser om de försvinner. Träden i den urbana miljön kan gynna människorna och miljön men också den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster samt minimera risken för artutrotning. Detta skulle möjligtvis vara relevant att komplettera med i formuleringen av trädmålet.

Förvaltningen ser dock att målen kommer att vara kostnadsdrivande och saknar en kostnadsanalys avseende de fall då trädmålen kommer att beröra stadsdelsnämndens geografiska ansvarsområde och budget. Därtill kräver nya träd skötsel som medför kostnader. Täckning för ökad garantiskötsel vid dubblering av nyplanteringar av träd ryms i dagsläget inte i befintlig budget.

En stor andel av Rinkeby-Kista stadsdelsområdes naturmarker, inte minst inom Igelbäckens kulturresevat, består av gran. Det innebär att det många träd som årligen måste fällas på grund av angrepp från granbarkborren. Att ersätta ett större antal träd med plantering av det dubbla antalet skulle innebära en mer omfattande planering och stora kostnader för förvaltningen vilket kommer vara svårt att täcka med den befintliga budgeten. För att säkerhetsställa att trädmålen uppfylls är det viktigt att förvaltningen söker medel som kan finansiera åtgärderna. Förvaltningen ser det därför som önskvärt att eventuella kompensationsplanteringar för fällda träd som ankommer förvaltningen kan täckas genom centrala medel ex, klimatinvesteringsmedel eller medel för biologisk mångfald.

Ersättning av träd i kulturresevatet kräver ökad samverkan med miljöförvaltningen för att avgöra vilka arter som ska ersätta de nedtagna träden samt placering för de nya träden för att inte påverka redan befintlig vegetation och biologisk mångfald negativt. Tall är till exempel ett träd som det finns en stor andel av i naturmarkerna och som gynnas av att solexponeras. Tallen ska därför med fördel

hållas fri från annan vegetation. Slyröjning och fällning av andra träd genomförs också av förvaltningen i naturmarkerna för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet. Förvaltningen har ett målinriktat trygghetsarbete och i samband med det arbetet kan det ibland uppstå konflikter med de biologiska värdena vilket också borde tas i beaktning i formuleringen av trädmålen för att de ska kunna nås i Rinkeby-Kista stadsdelsområde.

Förvaltningen anser att det är positivt att trafikkontoret tar fram övergripande rutiner för trädfällning men önskar även att målen kompletteras med en definition på vad ”varje träd” står för. Det vill säga om det i realiteten är alla träd på parkmark eller om det är enbart så kallade parkträd som avses. Träd som är parkträd finns markerade i stadens kartsystem och är ofta klassade efter bevarandevärde. Med enbart parkträd så berörs färre träd och kompensationskostnaden blir således lägre. Dock kan en snäv definition medföra att flera fina träd med stora trädkronor och skyddsvärda träd missas och inte kompenseras för då alla träd ännu inte hunnit bli inventerade eller inte ligger i regelrätta parker. En definition och tydliga riktlinjer underlättar även det administrativa arbetet för att nå trädmålen och för att eventuellt ta fram lokala rutiner. Om lokala rutiner blir aktuellt ser förvaltningen gärna stöd av berörda fackförvaltningar i framtagandet.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Rinkeby-Kista
stadsdelsförvaltning

Johan Hernman
administrativ chef
Rinkeby-Kista
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Protokollsutdrag från trafiknämndens sammanträde den 21 april 2022 inklusive trafikkontorets tjänsteutlåtande

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, stadsdelsdirektör	2022-08-10
Johan Hernman, administrativ chef	2022-08-05